

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Strategia na rzecz wzmocnienia stosowania Karty praw podstawowych w UE«”

(COM(2020) 711 final)

(2021/C 341/08)

Sprawozdawca: **Cristian PÎRVULESCU**

Współsprawozdawca: **Christian BÄUMLER**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 24.2.2021
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Decyzja Prezydium	26.1.2021
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	26.5.2021
Data przyjęcia na sesji plenarnej	10.6.2021
Sesja plenarna nr	561
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	201/2/7

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Komitet z zadowoleniem przyjmuje nową strategię opracowaną przez Komisję. Wniosek zawiera jasne zobowiązania i kładzie zdecydowany nacisk na kwestie związane ze stosowaniem i wdrażaniem. Komitet konsekwentnie opowiadał się za tym kierunkiem, m.in. w opinii w sprawie pierwszej strategii przyjętej w 2011 r. ⁽¹⁾.

1.2. Od tego czasu istotne wydarzenia społeczne, gospodarcze i polityczne skomplikowały ochronę praw podstawowych i przyniosły nowe wyzwania dla obecnych ram, w tym dla stosowania Karty praw podstawowych. Obecna pandemia znacznie zwiększa zagrożenia dla zdrowia, bezpieczeństwa i dobrobytu milionów ludzi na całym kontynencie. Na szczeblu globalnym, gdzie na UE spoczywa duża odpowiedzialność za działanie, sytuacja jest jeszcze gorsza.

1.3. W tym kontekście instytucje unijne i państwa członkowskie muszą działać w oparciu o jasną wizję i większe wysiłki na rzecz wspierania praw podstawowych. Chociaż stosowanie Karty ogranicza się do towarzyszącego jej prawodawstwa UE, rosnąca liczba regulacji i przekrojowe integrowanie dziedzin polityki stwarzają coraz większe możliwości działania. Zmiany te mogą mieć wielorakie konsekwencje dla społeczeństwa obywatelskiego, społeczności lokalnych, partnerów społecznych i przedsiębiorstw.

1.4. Niestety po dziesięciu latach stosowania Karty Europejskiej Europejczycy nadal niewiele o wiedzą o jej istnieniu lub roli. Również organizacje społeczeństwa obywatelskiego, krajowe instytucje praw człowieka oraz obrońcy i obrończynie praw człowieka korzystają z niej jedynie w ograniczonym zakresie. Nie możemy czekać kolejne dziesięć lat, aby prawa zawarte w Karcie stały się rzeczywistością dla obywateli, społeczeństwa obywatelskiego i instytucji publicznych. EKES ma nadzieję, że Komisja Europejska będzie aktywniej informować obywateli, media, społeczeństwo obywatelskie, partnerów społecznych i różne inne organy o Karcie, jej znaczeniu, skutkach i powiązanych instrumentach.

1.5. Wszystkie instytucje unijne muszą wykazać się zdecydowaniem i bezwarunkowo wspierać wszystkie organizacje społeczeństwa obywatelskiego, działaczki i działacze na rzecz praw człowieka oraz dziennikarki i dziennikarzy, którzy spotykają się z atakami fizycznymi i werbalnymi, zastraszaniem i nękaniami, w tym z nadużyciami procesowymi, przemocą oraz nawoływaniem do nienawiści w internecie i poza nim. Należy zaprzestać kampanii oszczerstw, które mają wpływ na wiarygodność i legitymację społeczeństwa obywatelskiego, oraz podjąć działania przeciwko rządóm państw członkowskich stosującym tego rodzaju praktyki. Priorytetem powinno być egzekwowanie obowiązujących przepisów.

⁽¹⁾ Dz.U. C 376 z 22.12.2011, s. 74.

1.6. Należy znacznie zwiększyć ogólną zdolność organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz obrońców i obrończyni praw człowieka do funkcjonowania w ramach Karty poprzez pakiet obejmujący szkolenia i transfer wiedzy, wsparcie organizacyjne, stabilne przewidywalne wsparcie finansowe oraz ochronę przed atakami i negatywnymi kampaniami. Komitet jest gotów pomóc w opracowaniu bardziej kompleksowego i szczegółowego planu w tym zakresie, zwłaszcza za pośrednictwem grupy ds. praw podstawowych i praworządności. Działania takie powinny być częścią kompleksowej europejskiej strategii na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, która zdaniem EKES-u jest zarówno pilna, jak i konieczna ⁽²⁾.

1.7. Komitet z zadowoleniem przyjmuje kompleksowe podejście Komisji do promowania i ochrony podstawowych wartości, na których opiera się UE, oraz komplementarność między nową strategią, europejskim planem działania na rzecz demokracji i pierwszym sprawozdaniem na temat praworządności. Proponuje również włączenie unijnego planu działania przeciwko rasizmowi oraz strategii w sprawie niepełnosprawności i strategii na rzecz równości osób LGBTIQ do kompleksowego procesu planowania. Wyzwania, których dotyczą te plany i strategię, są często podobne.

1.8. EKES powtarza swoje spostrzeżenia na temat gospodarczych aspektów praworządności i praw podstawowych. Jeżeli zagrożenia dla praworządności i ogólne osłabianie praw podstawowych nie zostaną zahamowane, mogą negatywnie wpłynąć na wzajemne zaufanie leżące u podstaw rynku wewnętrznego i tym samym na wzrost gospodarczy w UE ⁽³⁾.

1.9. Komitet podkreśla, że Karta praw podstawowych obejmuje również prawa socjalne. Ich realizacja ma ogromne znaczenie dla życia ludzi. Partnerzy społeczni muszą być zaangażowani w ochronę tych praw na szczeblu europejskim i krajowym. Należy pogłębić dialog społeczny i ukierunkować go na prawa podstawowe określone w Karcie. EKES ponawia apel sformułowany w opinii z 2011 r. w sprawie pierwszej strategii i wzywa, by położyć większy nacisk na tytuł III „Równość” i tytuł IV „Solidarność” jako centralny element demokratycznej, opartej na wartościach Unii, która poważnie traktuje swój model społeczny i swoje zobowiązania.

1.10. Komitet z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w strategii podkreśla się nadrzędny charakter Karty i że stanowi ona uzupełnienie ukierunkowanych wysiłków na rzecz uczynienia praw i wartości UE bardziej namacalnymi w takich dziedzinach, jak: prawa ofiar i dostęp do wymiaru sprawiedliwości, równość i włączenie społeczne, przeciwdziałanie rasizmowi i pluralizm, prawa socjalne, edukacja i szkolenia sprzyjające włączeniu społecznemu, prawa gospodarcze, prawa zarówno obywateli UE, jak i obywateli spoza UE oraz prawa dziecka. Szczególną uwagę należy zwrócić na wpływ pandemii COVID-19 na prawa, dobrobyt oraz rozwój intelektualny i emocjonalny dzieci. EKES zwraca również uwagę na znaczenie artykułów Karty mających wpływ na sferę gospodarczą (swoboda przedsiębiorczości czy prawa własności) oraz artykułów związanych z odpowiednimi przepisami prawnymi.

1.11. Komitet w pełni popiera zobowiązanie UE do propagowania i ochrony praw człowieka i wartości na całym świecie. Całkowicie uzasadnione jest podkreślenie znaczenia umów handlowych i ich potencjalnego wpływu na prawa podstawowe. Jak stwierdzono w licznych opiniach, Komitet zwraca również uwagę na politykę migracyjną i azyłową jako zasadniczy test zaangażowania UE w ochronę praw podstawowych. Należy aktywniej wspierać obrończynie i obrońców praw człowieka na całym świecie.

1.12. Jak wynika z wniosku, organy administracji krajowej i lokalnej, parlamenty państw członkowskich i organy ścigania odgrywają kluczową rolę w propagowaniu i ochronie praw wynikających z Karty. Nie jest jasne, jak obecna współpraca miałaby się różnić od współpracy w ostatnich dziesięciu lat wdrażania pierwotnej strategii. Głównym celem nowej strategii powinno być określenie właściwego zestawu zachęt i instrumentów, które zmotywują instytucje krajowe i lokalne do większego zaangażowania i większej aktywności w zakresie ochrony praw podstawowych.

1.13. Komitet ma nadzieję, że dojdzie do znacznych ulepszeń we wszystkich kluczowych wymiarach strategii, tj. w odniesieniu do prewencji, propagowania, wdrażania i egzekwowania. Bez uszczerbku dla innych elementów konieczne byłoby skupienie się w większym stopniu na egzekwowaniu przepisów. Właściwe stosowanie Karty ma zasadnicze znaczenie dla utrzymania funkcjonalnej Unii opartej na wartościach. Stosowanie Karty jest ponadto obowiązkowe. Komisja musi podjąć odpowiednie działania i prowadzić bardziej zdecydowane postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w przypadku nieprzestrzegania praw.

⁽²⁾ W badaniu pt. „Reakcja organizacji społeczeństwa obywatelskiego na pandemię COVID-19 i wynikające z niej środki ograniczające przyjęte w Europie” (2021) EKES zidentyfikował wyzwania strukturalne, które pojawiły się w związku z pandemią, oraz reakcje ze strony organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

⁽³⁾ Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 16.

1.14. Komitet w pełni popiera powołanie przez państwa członkowskie punktów kontaktowych ds. Karty i proponuje, by za ich funkcjonowanie odpowiadały rządy lub właściwe ministerstwa zaangażowane w proces legislacyjny, np. ministerstwa sprawiedliwości.

1.15. Biorąc pod uwagę istotny wpływ pandemii COVID-19 na społeczeństwo, EKES wzywa Komisję, by w sprawozdaniu na 2022 r. skoncentrowała się na konsekwencjach pandemii dla praw podstawowych, zwłaszcza związanych z dobrobytem społeczno-gospodarczym, i w związku z tym zdecydowanie podkreśliła, że prawa socjalne są prawami podstawowymi. Szczególną uwagę należy zwrócić na prawa, godność i dobro starszych obywateli i obywateli oraz osób z niepełnosprawnościami odizolowanych w domach opieki podczas pandemii COVID-19.

1.16. Komitet proponuje, by każdy fundusz (fundusze objęte rozporządzeniem w sprawie wspólnych przepisów) poddać przeglądowi przez komitety monitorujące złożone z niezależnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego, krajowych instytucji praw człowieka oraz obrończyni i obrońców praw człowieka. Wszystkie podmioty obywatelskie powinny mieć możliwość wypowiedzenia się na temat sposobu przydzielania funduszy i zarządzania nimi. EKES zwraca się do Komisji o uwzględnienie zaleceń zawartych w opublikowanej w lutym 2021 r. rezolucji pt. „Zaangażowanie zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności – co zdaje egzamin, a co nie?”.

1.17. Komitet wzywa Komisję do określenia i uruchomienia możliwości finansowania dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz obrończyni i obrońców praw człowieka, którzy działają na pierwszej linii w społecznościach marginalizowanych i podatnych na zagrożenia. Komitet zachęca państwa członkowskie do wdrożenia programów finansowania dla społeczeństwa obywatelskiego i grup społecznych działających na rzecz praw człowieka. Programy powinny być tak opracowane, by szanowały autonomię i niezależność finansowanych podmiotów.

1.18. Komitet proponuje stworzenie elastycznego, szybkiego i skutecznego mechanizmu identyfikowania i zgłaszania ataków fizycznych i werbalnych, zastraszania i nękania, w tym nadużyć procesowych, przemocy oraz nawoływania do nienawiści w internecie i poza nim, skierowanych przeciwko organizacjom społeczeństwa obywatelskiego oraz obrończyniom i obrońcom praw człowieka. Krajowe instytucje praw człowieka (NHRI) oraz krajowe komitety społeczno-gospodarcze powinny zostać włączone do tego mechanizmu.

1.19. Aby ułatwić koordynację, Komitet proponuje, by państwa członkowskie utworzyły krajowe fora ds. praw podstawowych, w ramach których mogłyby współpracować wszystkie zainteresowane podmioty: instytucje praw człowieka, krajowe organy ds. równości, rzeczniczki i rzecznicy praw obywatelskich, nowo utworzone punkty kontaktowe ds. Karty i inne organy publiczne. W forach powinny uczestniczyć organizacje oraz obrończynie i obrońcy praw człowieka, a w ich tworzeniu może pomóc Agencja Praw Podstawowych.

1.20. Komitet proponuje, by Komisja ustanowiła specjalny program pomocy mający na celu zwiększenie i ujednoczenie zdolności instytucjonalnych wszystkich NHRI (tworzenie, akredytacja i działania mające na celu zapewnienie zgodności z przepisami) oraz opracowała konkretne wytyczne dla państw członkowskich. Podobnie jak w przypadku innych instrumentów i programów EKES zaleca lepsze i szersze wykorzystanie wyjątkowej wiedzy fachowej Agencji Praw Podstawowych. Zachęca Agencję do ścisłego monitorowania ochrony praw socjalnych i kontynuowania jej prac nad kluczowymi zmianami w dziedzinie praw podstawowych. Należy również zwiększyć widoczność Agencji i ułatwić do niej dostęp ogółowi społeczeństwa oraz grupom i organizacjom społeczeństwa obywatelskiego.

1.21. Komitet sugeruje, by Komisja przygotowała specjalne wydarzenia konsultacyjne i sprawozdania dotyczące konkretnych tytułów i artykułów Karty. NHRI, organizacje społeczeństwa obywatelskiego oraz obrończynie i obrońcy praw człowieka powinni mieć możliwość zgłaszania uwag i spostrzeżeń. EKES z wielką chęcią będzie ściśle współpracować z Komisją w zakresie regularnego organizowania tego rodzaju wydarzeń z udziałem przedstawicielek i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego.

1.22. Komitet oczekuje na działania Komisji w związku z kampanią uświadamiającą. Biorąc pod uwagę znaczenie i pilny charakter tego środka, pomocne byłoby doprecyzowanie w strategii celów, harmonogramu, grup docelowych, instrumentów, partnerów i proponowanego budżetu kampanii. EKES zachęca Komisję Europejską do zorganizowania działań związanych z Kartą podczas Konferencji w sprawie przyszłości Europy oraz do szerszego uwzględniania kwestii praw podstawowych w ramach programu działań obywatelskich i publicznych.

1.23. Konieczne są dalsze badania i konsultacje w celu wypracowania zrozumienia stosowania Karty w oparciu o stopień ryzyka i podatności, który jest znacznie większy w niektórych grupach społecznych i społecznościach regionalnych.

2. Uwagi ogólne

2.1. Kontekst opinii

2.1.1. Karta ma zastosowanie do wszystkich działań podejmowanych przez instytucje UE. W strategii Komisji Europejskiej z 2010 r. na rzecz skutecznego wdrożenia przez Unię Europejską Karty praw podstawowych podkreślono, jak ważne jest, by UE dawała dobry przykład. Określono także, w jaki sposób Komisja zamierza zapewnić pełną zgodność z Kartą. Karta obowiązuje również państwa członkowskie przy wdrażaniu prawa UE.

2.1.2. Karta leży u podstaw nowych przepisów UE, co przekłada się na bezpośrednią ochronę i promowanie niektórych kluczowych praw. Najważniejsze przykłady to nowe przepisy dotyczące ochrony danych, równouprawnienia płci, ochrony sygnalistów, prawa do rzetelnego procesu sądowego i prawa do obrony oraz przepisy dotyczące ofiar przestępstw. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE powołujące się na Kartę znacznie rozwinęło się w wielu obszarach polityki.

2.1.3. Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej przekształciła się w zaufany organ UE dostarczający porównywalnych danych i analiz na temat praw podstawowych w celu wspierania pracy instytucji unijnych i państw członkowskich. Liczba niezależnych krajowych instytucji i organów zajmujących się prawami człowieka również znacznie wzrosła w UE.

2.1.4. Trzy państwa członkowskie nie mają jednak żadnych NHRI (Republika Czeska, Włochy, Malta⁽⁴⁾), dwa nie posiadają akredytowanych NHRI (Estonia – akredytacja przewidziana na koniec 2020 r. – i Rumunia), a sześć państw nie przestrzega zasad paryskich dla NHRI (Austria, Belgia, Cypr, Słowacja, Słowenia i Szwecja).

2.1.5. Niedawne badanie Eurobarometr dotyczące wiedzy o Karcie wskazuje, że słyszało o niej jedynie 42 % respondentów, a zaledwie 12 % tak naprawdę wie, czym ona jest. Sześciu na dziesięciu respondentów chce dowiedzieć się więcej o swoich prawach i o tym, do kogo zwrócić się w przypadku naruszenia praw wynikających z Karty⁽⁵⁾.

2.1.6. EKES od dawna angażuje się we wspieranie praw człowieka oraz obrońców i obrończyni praw człowieka. Komitet jest integralną częścią kultury i ram praw podstawowych: uczestniczy w różnych strukturach i działaniach, daje obywatelom, społeczeństwu obywatelskiemu i partnerom społecznym możliwość zabrania głosu oraz formułuje propozycje polityczne i regulacyjne z uwzględnieniem wizji opartej na prawach. Aby zintensyfikować swoje wysiłki, EKES utworzył własną grupę ds. praw podstawowych i praworządności, która wspiera jego wizję i jest wyrazem jego odpowiedzialności.

2.2. Zapewnienie skutecznego stosowania Karty przez państwa członkowskie

2.2.1. EKES w pełni popiera propozycję Komisji, by zwrócić się do państw członkowskich o wyznaczenie punktów kontaktowych ds. Karty. Ich rola polegająca na ułatwianiu przepływu informacji i najlepszych praktyk związanych z Kartą oraz koordynowaniu wysiłków na rzecz budowania zdolności w danym kraju ma kluczowe znaczenie dla realizacji programu dotyczącego praw podstawowych. Najlepiej byłoby, gdyby za ich funkcjonowanie odpowiadały rządy lub właściwe ministerstwa zaangażowane w proces legislacyjny, np. ministerstwa sprawiedliwości.

2.2.2. Ważne jest nowe podejście przyjęte przy sporządzaniu rocznego sprawozdania ze stosowania Karty w UE, a mianowicie dokładniejsze przyjrzenie się wdrażaniu Karty w państwach członkowskich. Komitet z zadowoleniem przyjmuje również fakt, że w nowym sprawozdaniu ze stosowania Karty na 2021 r. skupiono się na prawach podstawowych w epoce cyfrowej. Biorąc pod uwagę istotny wpływ pandemii COVID-19 na społeczeństwo, EKES wzywa Komisję, by w sprawozdaniu na 2022 r. skoncentrowała się na konsekwencjach pandemii dla praw podstawowych, zwłaszcza związanych z dobrobytem społeczno-gospodarczym. Innym aspektem, który należy rozwiązać, jest funkcjonowanie rządów UE w trybie nadzwyczajnym, czasami ze szkodą dla nadzoru parlamentarnego oraz demokratycznych mechanizmów kontroli i równowagi. EKES uważa, że środki służące zwalczaniu pandemii powinny być w pełni demokratyczne, tymczasowe i proporcjonalne.

⁽⁴⁾ Malta poczyniła znaczne postępy i oczekuje się, że wkrótce utworzy NHRI.

⁽⁵⁾ Specjalne badanie Eurobarometr 487b.

2.2.3. Komitet wzywa Komisję do bardziej zdecydowanego wszczynania postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w stosownych przypadkach i w przypadku naruszenia prawa UE.

2.2.4. EKES z zadowoleniem przyjmuje propozycję Komisji, by w odniesieniu do wszystkich programów wspieranych z funduszy UE objętych zakresem rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów istniały skuteczne mechanizmy zapewniające ich zgodność z Kartą – od momentu ich powstania do etapu wdrożenia. Komitet proponuje, by każdy fundusz poddać przeglądowi przez komitety monitorujące złożone z organizacji społeczeństwa obywatelskiego, krajowych instytucji praw człowieka oraz obrończyni i obrońców praw człowieka. Pomogłoby to zlikwidować lukę w wiedzy wśród organów wdrażających rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów w odniesieniu do praw podstawowych i znacznie zwiększyłoby zdolność organizacji zajmujących się prawami podstawowymi do wywierania rzeczywistego wpływu na poziomie lokalnym.

2.2.5. EKES apeluje do Komisji o ściśle monitorowanie, w jakim stopniu fundusze UE są wykorzystywane zgodnie z Kartą, a także wzywa do podjęcia odpowiednich i uzasadnionych działań, takich jak ewentualne przerwanie bądź zawieszenie finansowania UE lub korekty finansowe, jeśli państwa członkowskie nie skorygują nieprawidłowych wydatków. Ponadto Komitet zachęca Komisję do przeniesienia na wyższy szczebel kontroli zgodności z Kartą w odniesieniu do dużych przydziałów budżetowych.

2.2.6. Cel określony we wniosku, a mianowicie promowanie sprzyjającego i bezpiecznego środowiska dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz obrończyni i obrońców praw w danym kraju, w tym na szczeblu lokalnym, jest rzeczywiście konieczny. Nie ma jednak jasnych wskazówek co do tego, w jaki sposób będzie on realizowany. Komitet wzywa Komisję do określenia i uruchomienia możliwości finansowania dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz obrończyni i obrońców praw człowieka, którzy działają na pierwszej linii w społecznościach marginalizowanych i podatnych na zagrożenia.

2.2.7. Komitet proponuje stworzenie elastycznego, szybkiego i skutecznego mechanizmu identyfikowania i zgłaszania ataków fizycznych i werbalnych, zastraszania i nękania, w tym nadużyć procesowych, przemocy oraz nawoływania do nienawiści w internecie i poza nim, skierowanych przeciwko organizacjom społeczeństwa obywatelskiego oraz obrończyniom i obrońcom praw człowieka. Krajowe instytucje praw człowieka oraz krajowe komitety społeczno-gospodarcze powinny zostać włączone do tego mechanizmu ostrzegania. EKES jest również gotów przyczynić się do ustanowienia tego mechanizmu i współpracować z innymi instytucjami UE na rzecz skutecznej ochrony zainteresowanych organizacji i osób oraz stworzenia dla nich środków odwoławczych.

2.2.8. Bardzo cieszy zaangażowanie Komisji w kierunku dostosowania wysiłków na rzecz zapewnienia demokracji, praworządności i ochrony praw podstawowych⁽⁶⁾. Komitet uważa, że te same zasady koordynacji powinny być powielane na szczeblu krajowym. Niestety zbyt często różne instytucje i organizacje – publiczne i pozarządowe – nie współpracują ze sobą w wystarczającym stopniu. Komisja mogłaby się zwrócić do państw członkowskich o utworzenie krajowych forów ds. praw podstawowych, w ramach których mogłyby współpracować wszystkie zainteresowane podmioty: instytucje praw człowieka, krajowe organy ds. równości, rzeczniczki i rzecznicy praw obywatelskich, nowo utworzone punkty kontaktowe ds. Karty i inne organy publiczne. W forach powinny uczestniczyć organizacje społeczeństwa obywatelskiego oraz obrończynie i obrońcy praw człowieka,

2.2.9. Priorytetem powinno być utworzenie i akredytacja krajowych instytucji praw człowieka oraz podjęcie działań mających na celu zapewnienie ich zgodności z zasadami paryskimi Organizacji Narodów Zjednoczonych⁽⁷⁾. W tym celu należy udostępnić większe wsparcie. Komitet proponuje, by Komisja ustanowiła specjalny program pomocy mający na celu zwiększenie i ujednoczenie zdolności instytucjonalnych wszystkich NHRI.

2.3. Promowanie stosowania Karty jako drogowskazu dla instytucji UE

2.3.1. Należy mieć nadzieję, że sprawdzanie kluczowych inicjatyw Komisji na etapie przygotowawczym inicjatywy pozostanie głównym przedmiotem zainteresowania Komisji w trakcie całego procesu decyzyjnego. Fakt, że we wniosku wspomniano o akcie o usługach cyfrowych oraz że prowadzone są prace mające na celu zapewnienie jego zgodności z Kartą, to odpowiedni kontekst do przedstawienia szerokiego zakresu kwestii i skutków, jakie wiążą się z przestrzeganiem przepisów.

2.3.2. Bardzo ważne jest dokładne przygotowanie kluczowych inicjatyw Komisji. Jednocześnie tematyczny rozwój zgodności powinien zostać uzupełniony myśleniem i analizą w oparciu o Kartę i z naciskiem na różne tytuły i artykuły, jak określono w sprawozdaniu rocznym. Jednym ze sposobów osiągnięcia tego celu byłoby organizowanie specjalnych

⁽⁶⁾ Koordynacja na szczeblu UE może obejmować Europejską Sieć Krajowych Instytucji Praw Człowieka (ENNHRI), europejską sieć krajowych organów ds. równości (EQUINET) oraz europejską sieć rzeczników praw obywatelskich (ENO). Najważniejsze instytucje krajowe mogą zapewnić skuteczną koordynację na szczeblu krajowym.

⁽⁷⁾ Zasady paryskie Organizacji Narodów Zjednoczonych stanowią międzynarodowy punkt odniesienia, na podstawie którego krajowe instytucje praw człowieka mogą być akredytowane przez Globalny Sojusz Krajowych Instytucji Ochrony Praw Człowieka (GANHRI).

wydarzeń i sporządzanie sprawozdań dotyczących konkretnych tytułów i artykułów Karty. NHRI, organizacje społeczeństwa obywatelskiego oraz obrończynie i obrońcy praw człowieka powinni mieć możliwość zgłaszania uwag i spostrzeżeń. Pozwoliłoby to zgromadzić znaczną wiedzę na temat konkretnych artykułów i chronionych przez nie praw oraz dałoby jaśniejszy obraz ogólnego wpływu prawodawstwa UE i kształtowania polityki na życie i prawa obywateli.

2.3.3. Jak zasugerowano w punkcie 2.6 powyżej, ze względu na poważny wpływ pandemii COVID-19 na społeczeństwo europejskie należy skupić się na stanie praw pokrewnych. W związku z tym EKES zachęca Komisję do podkreślenia w sprawozdaniach rocznych skutków, jakie dla ochrony praw podstawowych ma pandemia COVID-19 i liczne wywołane nią kryzysy.

2.3.4. W tym kontekście EKES ponawia apel sformułowany w opinii z 2011 r. w sprawie pierwszej strategii i wzywa, by położyć większy nacisk na tytuł III „Równość” i tytuł IV „Solidarność” jako centralny element demokratycznej, opartej na wartościach Unii, która poważnie traktuje swój model społeczny i swoje zobowiązania.

2.3.5. Komitet w pełni popiera zobowiązanie UE do propagowania i ochrony praw człowieka i wartości na całym świecie. Całkowicie uzasadnione jest podkreślenie znaczenia umów handlowych i ich potencjalnego wpływu na prawa podstawowe. Jak stwierdzono w licznych opiniach, Komitet zwraca również uwagę na politykę migracyjną i azyłową jako zasadniczy test zaangażowania UE w ochronę praw podstawowych. Zaznacza, że stabilność demokratyczna i wynikające z niej systemy ochrony praw człowieka w sąsiedztwie Europy znajdują się pod presją i trzeba uczynić więcej, aby je wspierać. Należy aktywniej wspierać obrończynie i obrońców praw człowieka na całym świecie.

2.3.6. Komitet zachęca Parlament Europejski i Radę do wykorzystania dostępnych im narzędzi w celu zapewnienia skutecznego stosowania Karty w ich działalności, przy wsparciu Komisji i zaangażowaniu odpowiednich europejskich organów konsultacyjnych w przygotowywanie prawodawstwa. EKES jest gotów uczestniczyć w tym dialogu i pracach międzyinstytucjonalnych.

2.4. Zwiększenie świadomości obywateli i obywateli na temat praw przysługujących im na mocy Karty

2.4.1. Komitet oczekuje na działania Komisji w związku z kampanią informacyjną mającą na celu lepsze uświadomienie obywateli na temat praw przysługujących im na mocy Karty oraz na temat tego, gdzie można się zwrócić w przypadku naruszenia tych praw. Biorąc pod uwagę znaczenie i pilny charakter tego środka, pomocne byłoby doprecyzowanie w strategii celów, harmonogramu, grup docelowych, instrumentów, partnerów i proponowanego budżetu kampanii.

2.4.2. Kampania informacyjna powinna uzupełniać inne środki. Komitet zaleca rozpoczęcie działań z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i organami na szczeblu państwowym, w tym z sądownictwem, w zakresie szkoleń, przekazywania dobrych praktyk i informowania opinii publicznej po wprowadzeniu minimalnych zdolności instytucjonalnych. Te organizacje i organy mogą funkcjonować jako zasoby, pomagając ludziom umieścić ochronę praw podstawowych w sprzyjającym otoczeniu społecznym i instytucjonalnym.

2.4.3. W związku z tym kampanie uświadamiające powinny docierać do osób, które są najbardziej narażone na pogwałcenie przysługujących im praw podstawowych. Konieczne są dalsze badania i konsultacje w celu wypracowania zrozumienia stosowania Karty w oparciu o stopień ryzyka i podatności, który jest znacznie większy w niektórych grupach społecznych i społecznościach regionalnych. Pomogłoby to w kierowaniu środkami przyjmowanymi przez różne organy, a także w podejmowaniu różnych inicjatyw w zakresie konsultacji i uczestnictwa.

2.4.4. EKES zachęca Komisję Europejską do zorganizowania działań związanych z Kartą w ramach Konferencji w sprawie przyszłości Europy oraz do szerszego uwzględniania kwestii praw podstawowych w ramach programu działań obywatelskich i publicznych.

Bruksela, dnia 10 czerwca 2021 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego